

		Fagspesifikke prosedyrer		Retningslinje	
Kognitiv funksjonsvurdering - Ergoterapi SSHF					
Dokument ID: 1.4.6-2		Godkjent dato: 13.11.2019	Gyldig til: 13.11.2021	Side 1 av 6 Revisjon: 1.01	

Fagspesifikke prosedyrer/Ergoterapi

Hensikt og omfang

Retningslinjen skal sikre at pasienter, med kognitiv svikt eller spørsmål om kognitiv svikt som henvises til ergoterapeut ved Sørlandet sykehus, får individuell kartlegging av kognitivt funksjonsnivå både i akutfasen og ved eventuell rehabilitering. Dette uavhengig av diagnose eller årsak til den kognitive svikten.

Tidlig kartlegging av kognitiv funksjon er viktig for å sikre best mulig rehabilitering i de tilfellene dette er aktuelt. F.eks er det for pasienter med hjerneslag anbefalt at kartleggingen gjøres med standardiserte tester og/eller systematiske observasjoner i kjente daglige aktiviteter. (1) (2) Tilsvarende gjelder også ved andre årsaker til kognitiv svikt.

Det er imidlertid viktig å være klar over at det ikke alltid er samsvar mellom resultatene på kognitive tester, og det man klarer i en praktisk oppgave. (3) Det er heller ikke alltid samsvar mellom resultatene på kognitive tester, under en akuttinnleggelse på sykehus, og funksjonsnivået slik det er til vanlig. Innhenting av komparentopplysninger fra pårørende er derfor en viktig informasjonskilde når man kartlegger pasientens funksjonsnivå. Pårørende kan ofte si noe om pasientens funksjonsnivå er endret sammenlignet med før det aktuelle.

Som nevnt undersøker ergoterapeuter ofte individets forutsetninger for å kunne utføre daglige aktiviteter (ADL) ved hjelp av systematiske observasjoner i praktiske aktiviteter. Dette skal beskrives i egen retningslinje som er under utarbeiding. (5)

I tillegg til systematisk observasjon av daglige aktiviteter kan også standardiserte kognitive tester/undersøkelser begrunne og konkretisere hvorfor pasienten har vansker med å mestre ADL. Ved hjelp av tester/undersøkelser kan ergoterapeuten vurdere pasientens kognitive funksjonsnivå som et ledd i diagnostisering, og for å se eventuelle endringer. Dette kan bidra til å tilpasse behandling og tiltak etter pasientens behov. Aktuelle tester/undersøkelser beskrives i denne retningslinjen. Den skal sørge for at alle ergoterapeuter ved Sørlandet sykehus har kjennskap til ulike tester/undersøkelser som kan brukes ved kartlegging av kognitivt funksjonsnivå. Målet er at testene/undersøkelsene skal brukes riktig og hensiktsmessig. (4)

Kognitiv vurdering kan defineres som undersøkelse av de prosesser i hjernen som styrer vår evne til å sammenkoble sansestimuli med tidligere erfaringer, for å kunne utføre en bevisst og målrettet aktivitet. (6)

De kognitive prosesser fra stimuli til handling beskrives slik: (7)

Sansing → persepsjon → tolkning → bearbeiding → handling

Eksempler på kognitiv svikt kan være nedsatt oppmerksomhet, konsentrasjon og hukommelse, vansker med eksekutive funksjoner, neglekt, apraksi, agnosi, rom-retningsvansker, økt trettbarhet, redusert mentalt tempo og effektivitet. Slike vansker kan føre til problemer med utførelse av daglige aktiviteter, redusere delaktighet i rehabilitering og svekke mulighetene til deltakelse i samfunnet. (1)

Utarbeidet av: Ergoterapeutene ved SSHF	Fagansvarlig: Bengt-Ove Madsen	Godkjent av: Per Engstrand	
---	--	--------------------------------------	--

 SØRLANDET SYKEHUS		Kognitiv funksjonsvurdering - Ergoterapi SSHF			Side: 2 Av: 6
Dokument-id: I.4.6-2	Utarbeidet av: Ergoterapeutene ved SSHF	Fagansvarlig: Bengt-Ove Madsen	Godkjent dato: 13.11.2019	Godkjent av: Per Engstrand	Revisjon: 1.01

Fagspesifikke prosedyrer/Ergoterapi

Aktuelle kognitive tester/undersøkelser

[Norsk Revidert Mini Mental Status Evaluering \(MMSE-NR3\)](#)

MMSE-NR3 er kun et grovt kognitivt funksjonsmål som supplerer annen utredning. Testen måler kognitiv kapasitet på en rekke områder: tidsorientering, stedsorientering, umiddelbar gjenkalling, hoderegning, utsatt gjenkalling, språk og praksis og figurkopiering. (8) (9) (10) (11)

[Norsk Revidert Klokketest \(KT-NR3\)](#)

KT-NR3 er en kognitiv screeningtest som ofte benyttes som ledd i utredning og forløpskontroll av demens, hjerneslag, egnethet for bilkjøring o.l. Testen kan avdekke svikt i semantisk hukommelse, rom-/retning- og tidsorienteringsevne, visuopersepsjon (f.eks. vansker med visuell identifisering og analyse eller visuell agnosi), visuell oppmerksomhet (f.eks. visuell neglekt) samt evnen til abstrakt tenkning, organisering og planmessig utføring av testresponser (eksekutiv funksjon). (12)

[TMT-NR3 Norsk Revidert Trail Making Test](#)

TMT består av to deler. TMT-A og TMT-B. TMT-A tester først og fremst psykomotorisk tempo, evne til visuell scanning og oppmerksomhet. TMT-B krever i tillegg evne til mental fleksibilitet, simultankapasitet og arbeidshukommelse. TMT-B forutsetter at man kan alfabetet, og motoriske vansker kan gjøre det vanskelig å mestre den. Testen er og meget følsom for ulike typer hjerneskader. (13) (14) (15)

[The Rivermead Behavioural Memory Test \(RBMT\)](#)

RBMT er en hukommelsestest som består av varierte oppgaver som vurderer evnen til gjenkjenning og gjenkalling, både av auditivt og visuelt presentert materiale. Testen gjenskaper forskjellige hverdagsituasjoner og resultatene kan relateres til det virkelige liv. Testen har fire ulike versjoner som muliggjør retesting på en reliabel og valid måte. Den finnes i versjoner både for voksne og for barn. Ved Sørlandet sykehus brukes eldre utgaver av testen, men det finnes nyere utgaver som kan kjøpes. (16) (17) (18) (2)

[The Loewenstein Occupational Therapy Cognitive Assessment \(LOTCA\)](#)

LOTCA er en kognitiv test for kartlegging og evaluering av hjerneskade i en terapeutisk planmessig behandling. Den tester innen sju områder: Orienteringsevne, visuell og spatiell oppfatning, motoriske ferdigheter, visuomotorisk organisering, tankemønstre og oppmerksomhet/konsentrasjon. (19) (2)

[Apraksitest](#)

Apraksitest er en screeningtest for å måle forekomst og alvorlighetsgrad av apraksi. Testen består av 2 subtester (demonstrasjon av objekt-bruk og imitasjon av gester). Demonstrasjon av objekt-bruk er rettet mot ideasjonell apraksi, mens imitasjon av gester er rettet mot å vurdere ideomotorisk apraksi. Utførelsen til pasienten blir skåret på en skala fra 0 til 90. Testen er reliabel og valid og har blitt brukt i populasjoner for personer med hjerneslag og friske personer. (20) (21)

[ErgUs](#)

ErgUs gjennomføres etter mal som innebærer helhetlig observasjon gjennom kartleggingen. ErgUs er metodisk bruk av aktivitet, trakte kaffe kombinert med tre standardiserte tester; MMSE-NR, Trail Making Test og Klokketest. (22) (23)

[Useful Field of View \(UFOV\)](#)

UFOV er administrert ved hjelp av dataprogram på PC, og helst med berørings skjerm da flere eldre ikke er vant med data. UFOV vurderer sentralsyn, delt og selektiv oppmerksomhet. Redskapet anvendes ofte på bilførere i alle aldre. Det kan også brukes i andre sammenhenger enn førerkortvurderinger. UFOV er basert på kunnskap om aldring og syn og undersøker oppmerksomhet i synsfeltet isolert fra øye og hodebevegelser. Dette har vist seg å være en viktig kartlegging av bl.a. eldre og personer med hjerneslag, andre hjerneskader eller Alzheimers

 SØRLANDET SYKEHUS		Kognitiv funksjonsvurdering - Ergoterapi SSHF			Side: 3 Av: 6
Dokument-id: I.4.6-2	Utarbeidet av: Ergoterapeutene ved SSHF	Fagansvarlig: Bengt-Ove Madsen	Godkjent dato: 13.11.2019	Godkjent av: Per Engstrand	Revisjon: 1.01

Fagspesifikke prosedyrer/Ergoterapi

sykdom i tidlig stadium. UFOV har også en kognitiv treningssoftware som kan gi hjelp i behandling av visuell oppmerksomhet ved hjerneslag og skader. (24) (25)

[Frontal Assessment Battery \(FAB\)](#)

FAB er et batteri bestående av seks deltester som undersøker frontale og eksekutive funksjoner som abstrakt tenkning, mental fleksibilitet, programmering, motsatt instruksjon, hemningskontroll og motsette seg handling. Testen kan gjennomføres på pasientrommet (bedside) og tar omtrent 10 minutter å gjennomføre. Den kan være nyttig for å skille mellom demens og hjerneskader frontalt og demens og hjerneskader av annen årsak. (26) (27)

[The Cognistat Paper test](#)

The Cognistat Paper test (tidligere kalt Neurobehavioral Cognitive Status Examination (NCSE)) er et kognitivt screeningsinstrument som måler fem kognitive funksjoner. Språk, rom-/retningssans, hukommelse, regning og resonnering. Testen tar normalt fra 15 til 20 minutter å administrere. Testen er standardisert for tre aldersgrupper: 60-64 år, 65-74 år og 75-84 år. (28) (29)

[Grooved Pegboard Test](#)

Grooved Pegboard Test er en nevropsykologisk undersøkelse som tilhører Halstead-Reitan nevropsykologiske testbatteri. Undersøkelsen er også brukt av ergoterapeuter, blant annet som en del av Sunnaas Apraksiundersøkelse. Testen måler finmotorikk, koordinasjon, presisjon, tempo og apraksi. Oppgaven består av brett med 25 like hull og 25 plugger. Pluggene skal raskest mulig settes inn i disse hullene. Dette gjøres både med venstre og høyre hånd (en hånd om gangen). Prestasjonen vurderes etter tempo, og etter eventuell forskjell mellom høyre og venstre hånd. Det er utarbeidet skåringstabell. (30) (31)

[The Bells Test](#)

The Bells Test er en kvantitativ og kvalitativ test for visuelt neglekt. Den egner seg for pasienter med mistanke om mildt til moderat neglekt. Oppgaven består i å finne og markere ut klokker fordelt utover et ark fullt av andre tegn. Testen gjennomføres i løpet av 1-5 minutter. Testen egner seg ikke i akutfasen etter hjerneslag. (32) (33) (34) (35)

[Tiordstest fra CERAD](#)

Tiordstest er hentet fra testbatteriet som brukes i NorKog (Norsk register for personer som utredes for kognitive symptomer i spesialisthelsetjenesten). Testen stiller krav til de ulike typene hukommelse; umiddelbar gjenkalling, utsatt gjenkalling og gjenkjenning. Den er lett å administrere. Første del (umiddelbar gjenkalling) tar ca. 5 minutter å gjennomføre. Andre del (utsatt gjenkalling) og tredje del (gjenkjenning) gjøres ca. 10 minutter senere (det anbefales å gjøre f.eks MMSE, Klokketest og TMT i mellomtiden), og denne delen tar også ca. 5 minutter å gjennomføre. Det finnes skåringstabell å vurdere testresultatet etter. (36)

[Kendrick Object Learning Test \(K-OLT\)](#)

K-OLT er hentet fra testbatteriet som brukes i NorKog (Norsk register for personer som utredes for kognitive symptomer i spesialisthelsetjenesten). Dette er en test for umiddelbar hukommelse og innlæring der man bruker bilder som materiale som skal huskes. Testen består av fire plansjer med henholdsvis 10, 15, 20 og 25 bilder. 6 av bildene er plassert på samme plass på hver plansje. Testen kan både brukes som en hukommelsestest, som en gjenkjenningstest, og som en benevningstest. (36)

[Controlled Oral Word Association \(COWA\)](#)

COWA er hentet fra testbatteriet som brukes i NorKog (Norsk register for personer som utredes for kognitive symptomer i spesialisthelsetjenesten). Her består COWA av to ulike tester. Den første testen måler verbal (fonologisk) ordflyt etter pasientens evne til spontant å produsere ord på bokstavene F, A og S. Pasienten har 60 sekunder til rådighet på hver bokstav. Den andre testen måler evne til (semantisk) ordflyt ved at pasienten

 SØRLANDET SYKEHUS	Kognitiv funksjonsvurdering - Ergoterapi SSHF				Side: 4 Av: 6
Dokument-id: I.4.6-2	Utarbeidet av: Ergoterapeutene ved SSHF	Fagansvarlig: Bengt-Ove Madsen	Godkjent dato: 13.11.2019	Godkjent av: Per Engstrand	Revisjon: 1.01

Fagspesifikke prosedyrer/Ergoterapi

spontant skal si flest mulig dyr i løpet av 60 sekunder. Sistnevnte er også kjent som Animal Naming Test (ANT). (36)

[Norsk Revidert Addenbrookes Kognitive Testbatteri \(AKTB-NR\)](#)

AKTB-NR er en kognitiv test som er delt inn i fem domeneområder. Disse er oppmerksomhet/orientering, hukommelse, ordflyt, språk, og visuospatial funksjon. ACE-R inkluderer både MMSE-NR3 og KT-NR3. Testen er kun et kognitivt screeningbatteri som supplerer annen utredning som somatisk undersøkelse og komparentintervju. Testen kommer om kort tid i norsk versjon. (37)

[Edinburgh Cognitive and Behavioural ALS Screen \(ECAS\)](#)

Her trenger jo noe tekst. Må vel komme fra Marit Oseland som bruker denne testen. (38)

[Montreal Cognitive Assessment \(MoCA\)](#)

Her må vi ha noe tekst. Kan en av dere ved SSK som bruker den mye lage denne. (39)

 SØRLANDET SYKEHUS	Kognitiv funksjonsvurdering - Ergoterapi SSHF				Side: 5 Av: 6
Dokument-id: I.4.6-2	Utarbeidet av: Ergoterapeutene ved SSHF	Fagansvarlig: Bengt-Ove Madsen	Godkjent dato: 13.11.2019	Godkjent av: Per Engstrand	Revisjon: 1.01

Fagspesifikke prosedyrer/Ergoterapi

Referanser

1. [Nasjonale faglige retningslinjer. Behandling og rehabilitering ved hjerneslag. Helsedirektoratet 2010.](#)
2. [Kunnskapssenterets fagprosedyrer. Hjerneslag og TIA – ergoterapikartlegging av kognitive vansker](#)
3. [Irmelin Smith Eide og Kjersti Henriksen: Kan kognitive tester avsløre svikt i evnen til å utføre daglige gjøremål for personer med kognitiv svikt eller demens?](#)
4. [Ergoterapeutene - Verktøy og Redskap](#)
5. [ADL-observasjon/-trening - Ergoterapi](#)
6. Personer med demens: møte og samhandling / Anne Marie Mork Rokstad og Kari Lislerud Smebye (red.)
7. [Fra sansing til handling / Astrid E Andersen \(2005\)](#)
8. [MMSE-NR3 Skjema](#)
9. [MMSE-NR Manual](#)
10. [MMSE-NR3 Stimulusark oppgave 14-15](#)
11. [MMSE-NR3 Stimulusark oppgave 18-10](#)
12. [KT-NR3 Skjema](#)
13. [TMT-NR3 Skjema](#)
14. [TMT-NR3 Instruksjon for administrasjon og skåring](#)
15. [TMT-NR 3 Bakgrunnsinformasjon](#)
16. [Rivermead Behavioural Memory Test Third Edition \(RBMT3\) Pearson](#)
17. [Rivermead Behavioural Memory Test for Children \(RBMT-C\) Pearson](#)
18. [Ergoterapeutene - Verktøy og Redskap](#)
19. [Lotca Cognitive Battery](#)
20. [Apraksitesten](#)
21. [Hjerneslag - Kartlegging av apraksi - SSHF](#)
22. [ErgUs Instruksjon og skjema](#)
23. [Skjøien R, Rosseland, H, Vågsmyr, U, Hovden, H, Kornkveen, S. ErgUs. Vurdering av kognitiv funksjon i akuttstusykehus. Ergoterapeuten 05.11 \(2011\).](#)
24. [Useful Field of View \(UFOV\) Visualawareness](#)
25. [Ergoterapeutene Verktøy og Redskap](#)
26. [Frontal Assessment Battery Skjema \(engelsk\)](#)
27. [Dubois B, Slachevsky A, Litvan I og Pillan B: The FAB: A Frontal Assessment Battery at bedside.](#)
28. [The Cognistat Paper test](#)
29. [Cognistat på norsk](#)
30. [Grooved Pegboard Test Lafayette](#)
31. [Ergoterapi Grooved Pegboard Test](#)
32. [The Bells test](#)
33. [The Bells Test Hjelpark1](#)
34. [The Bells Test Hjelpark2](#)
35. [The Bells Test Hjelpark3](#)
36. [Testinstruksjon NORKOG](#)
37. [AKTB-NR](#)
38. [Edinburgh Cognitive and Behavioural ALS Screen ECAS](#)

Dokument-id:
I.4.6-2Utarbeidet av:
Ergoterapeutene ved SSHFFagansvarlig:
Bengt-Ove MadsenGodkjent
dato:
13.11.2019Godkjent av:
Per EngstrandRevisjon:
1.01

Fagspesifikke prosedyrer/Ergoterapi